

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 568/2017-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. decembra 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca) prerokoval prijatú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Romanom Grigelom, advokátska kancelária, Nad plážou 16, Banská Bystrica, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3 v spojení s čl. 154c ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práv podľa čl. 5 ods. 5 a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 14 Co 693/2013-247 z 5. mája 2015 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na súdnu ochranu a na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím podľa čl. 46 ods. 1 a 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 14 Co 693/2013-247 z 5. mája 2015 p o r u š e n é b o l i .

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 14 Co 693/2013-247 z 5. mája 2015 z r u š u j e v rozsahu, v ktorom bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Bratislava I č. k. 11 C 135/2011-187 zo 16. septembra 2013 v časti zamietnutia žaloby vo zvyšku nároku

na náhradu nemajetkovej ujmy za nezákonne vznesené obvinenie a za vedenie trestného stíhania v sume prevyšujúcej 5 000 € a vec v rozsahu zrušenia v r a c i a na ďalšie konanie.

3. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a úhradu trov konania v sume 312,34 € (slovom tristodvanásť eur a tridsaťštyri centov), ktorú je Krajský súd v Bratislave p o v i n n ý vyplatiť na účet advokáta JUDr. Romana Grigela, advokátska kancelária, Nad plážou 16, Banská Bystrica, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 568/2017-12 zo 14. septembra 2017 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3 v spojení s čl. 154c ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práv podľa čl. 5 ods. 5 a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 14 Co 693/2013 z 5. mája 2015.

2. Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľ v podaní z 3. novembra 2017 a krajský súd vo vyjadrení zo 6. októbra 2017 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

3. Zo sťažnosti vyplýva, že rozsudkom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) č. k. 2 T 20/2004-431 z 12. mája 2010, ktorý sa stal právoplatným 18. júna 2010, bol sťažovateľ oslobodený spod obžaloby za trestný čin podvodu.

V súvislosti s uvedenou trestnou vecou bol sťažovateľ vo väzbe, a to od 9. mája 2003 do 25. januára 2005, teda celkom 628 dní. Došlo k tomu na základe viacerých uznesení okresného súdu, ako aj krajského súdu, ktorých spisové značky a dátumy sťažovateľ konkrétne uvádza. Vo všetkých uzneseniach sa dôvodnosť väzby, resp. dôvodnosť jej ďalšieho trvania vyvodzovala z toho, že sťažovateľ pred trestným stíhaním ušiel do cudziny. Išlo teda o tzv. útekovú väzbu.

Podľa názoru sťažovateľa všetky tieto uznesenia boli nesprávne, neopodstatnené a protizákonné. Podľa svojho tvrdenia sa totiž v skutočnosti vôbec neskrýval a ani sa nevyhýbal trestnému stíhaniu. Práve naopak, mal evidentný záujem na riadnom vykonaní dôkazov pred súdom, nie teda na tom, aby trestné stíhanie maril.

Sťažovateľ poukazuje na to, že uvedenú skutočnosť niekoľkokrát potvrdil aj okresný súd, ako to vyplýva z jeho piatich uznesení. Z nich poukazuje najmä na uznesenie sp. zn. 3 Nt 730/03 z 21. júna 2003, v ktorom sa uvádza, že „*Preskúmaním spisového materiálu súd zistil, že obvinený sa o trestnom stíhaní voči svojej osobe dozvedel až 05.03.2003 kedy mu bolo doručené uznesenie a kedy bol i zadržaný a následne bolo rozhodnuté o jeho vzatí do väzby z dôvodu § 67 ods. 1 písm. a Tr. por. V spise nie sú zadokumentované žiadne skutočnosti, svedčiace o tom, že by obv. vedel o začatom trestnom stíhaní proti svojej osobe a teda že by sa obv. úmyselne vyhýbal trestnému stíhaniu. Na Kanárskych ostrovoch sa zdržiaval legálne na základe povolenia k pobytu. V čase od októbra 2002 sa však už zdržiaval na území SR, o čom svedčia záznamy o prechodoch hraníc s Rakúskom v čase od 11.10.2002 do 22.1.2003 a to u bývalej manželky na K [REDAKOVANÉ] ulici č. 80.“.*

Ďalej sťažovateľ poukazuje na to, že v uznesení okresného súdu sp. zn. 2 T 20/04 z 22. novembra 2004 je uvedené, že „*Po preskúmaní spisového materiálu súd zistil, že obvinený sa v zahraničí zdržiaval legálne na základe povolenia pobytu, bol riadne prihlásený na pobyt, čiže sa neskrýval, aby sa vyhol trestnému stíhaniu. V súčasnosti je riadne prihlásený na prechodný pobyt na území Slovenskej republiky. Z doteraz vykonaného dokazovania je zrejmé, že sám obžalovaný má evidentný záujem na riadnom vykonaní dôkazov na hlavnom pojednávaní a nechce mariť trestné stíhanie tým, že by sa skrýval alebo ušiel.“.*

Podľa presvedčenia sťažovateľa z týchto uznesení vyplýva, že dvaja rôzni sudcovia okresného súdu boli toho právneho názoru, že neexistujú zákonné dôvody na väzbu. Možno podľa sťažovateľa viesť odbornú akademickú debatu o tom, ktoré rozhodnutia (okresného súdu alebo krajského súdu) boli správne, ale ak ani súdy nemali jasno v tom, či sú alebo nie sú dané zákonné dôvody na väzbu, nie je možné dávať sťažovateľovi bez právnického vzdelania za vinu, že si väzbu spôsobil sám. K tomu, aby si zaviniť väzbu čo i len z nedbanlivosti sám, musel by vzhľadom na okolnosti a na svoje osobné pomery aspoň vedieť, že sa svojím správaním vyhýba trestnému konaniu. Avšak vzhľadom na to, že sa o trestnom stíhaní proti vlastnej osobe dozvedel až v deň zadržania, pričom sa pred tým ani neskrýval, lebo celý čas bol riadne prihlásený na pobyt, nie je možné podľa jeho názoru konštatovať, že by si väzbu zaviniť úmyselne alebo z nedbanlivosti, a to aj vzhľadom na rozporné rozhodnutia okresného súdu a krajského súdu o jeho väzbe.

V dôsledku väzby bol sťažovateľ odlúčený od rodiny, priateľov a nemohol vykonávať zárobkovú činnosť. V dôsledku väzby sa mu výrazne zhoršil zdravotný stav, keďže má cukrovku vysokého stupňa. Značne negatívny dopad väzby na sťažovateľa potvrdili aj svedkovia.

Sťažovateľ ďalej poukázal na to, že jeho syn [REDAKOVANÉ] 3. decembra 2012 vo svojej svedeckej výpovedi uviedol: „*Po prepustení sme sa stretli. Vnímal som, že ho väzba poznačila, dovtedy bol človek plný elánu, vtipkoval. Po prepustení nebol ako predtým.*“ Z výpovede navyše vyplýva, že po rozvoze sťažovateľa s manželkou sa jeho vzťah s ňou značne zlepšil, dokonca znovu spolu bývali v jednej domácnosti a boli spolu na dovolenke. Väzbou sa ich vzťah však úplne skončil, bývalá manželka ho už nikdy nepustila naspäť do domácnosti a rodina sa definitívne rozpadla.

Uvedené skutočnosti potvrdil aj druhý syn sťažovateľa [REDAKOVANÉ], ktorý na pojednávaní konanom 3. decembra 2012 zároveň uviedol: „*Otec bol pred tým seriózny, živiálny, zdravý človek, staral sa o nás ako o rodinu, fungovali sme ako slušná rodina. Chodil s nami na futbal. Potom sa vrátil ako zlomená chorá troska. Vychudnutý, bez nálady. Mal veľký problém s adaptáciou.*“ Na otázku, či registroval, že sťažovateľ podával žiadosti o prepustenie z väzby, svedok odpovedal: „*Áno, vždy bola zamietnutá, videl som na ňom, že je to s ním horšie a horšie.*“

Sťažovateľ tiež poukazuje na to, že zároveň z listinných dôkazov (prepúšťacia správa, správa o ambulatnom vyšetrení) vyplýva, že trpí na cukrovku a že počas väzby sa jeho zdravotný stav zhoršil. 628 dní vo väzbe nepochybne neprospeje zdravotnému stavu žiadneho človeka chorého na cukrovku. Z listinných dôkazov ďalej vyplýva, že sťažovateľ trpel na dýchavicu, príčinou ktorej je dlhodobý stres. Trpel aj chronickou venóznou insuficienciou, príčinou ktorej je nedostatok pohybu a dlhý čas strávený státím alebo sedením. Je známe, že pobyt v malom priestore, akým je väzenská cela, spôsobuje túto chorobu, resp. ju aj zhoršuje.

Sťažovateľ je navyše v zlej finančnej situácii spôsobenej väzbou a trestným konaním a je z toho značne deprimovaný. Okrem toho táto skutočnosť má aj negatívny vplyv na jeho rodinu a obmedzuje jeho možnosti zaplatiť si potrebné liečebné procedúry a pobyty nekryté zdravotným poistením. Sťažuje to aj liečbu zdravotných problémov postihujúcich bývalých vrcholových športovcov, ako aj liečbu zdravotných problémov súvisiacich s cukrovkou vysokého stupňa. Tieto zdravotné problémy znižujú kvalitu jeho života a majú negatívne následky na jeho psychický stav.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti sťažovateľ uplatnil na Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) nárok na odškodnenie za nemajetkovú ujmu vo výške 100 € za každý deň vo väzbe, teda za 628 dní 62 800 €, ako aj ďalšiu nemajetkovú ujmu vo výške 200 000 € za škodu spôsobenú na zdraví, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, na mene, ako aj za neoprávnené zásahy do súkromia, ktoré boli spôsobené nesprávnymi a nezákonnými postupmi a rozhodnutiami policajných orgánov, orgánov prokuratúry a okresného súdu, na základe ktorých sa začalo proti nemu trestné konanie a nebolo zastavené, hoci na to existovali zákonné dôvody (skutky neboli trestným činom).

Sťažovateľ konkrétne 21. februára 2011 podal na ministerstve žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody, avšak žiadnu odpoveď nedostal a jeho nárok nebol uspokojený. Preto 23. augusta 2011 uplatnil nárok žalobou podanou okresnému súdu.

Rozsudkom okresného súdu č. k. 11 C 135/2011-187 zo 16. septembra 2013 bola sťažovateľovi priznaná suma 5 000 € za nezákonné rozhodnutie spočívajúce v uznesení o vznesení obvinenia. Za nezákonnú väzbu mu náhrada nemajetkovej ujmy nebola priznaná

vôbec. Podľa názoru okresného súdu si totiž sťažovateľ zaviniť väzbu sám, a preto v zmysle § 5 ods. 2 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zodpovednosti štátu“) nemá právo na náhradu za nemajetkovú ujmu.

Rozsudkom krajského súdu č. k. 14 Co 693/2013-247 z 5. mája 2015, ktorý sa stal právoplatným 28. septembra 2015, bol rozsudok okresného súdu potvrdený.

V uvedenej súvislosti sťažovateľ poukazuje na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Cdo 177/2005 z 31. mája 2007 (uverejnený pod R 13/2009), podľa ktorého je § 5 ods. 2 zákona o zodpovednosti štátu v rozpore s čl. 5 ods. 5 dohovoru, pričom dohovor je podľa čl. 154c ods. 1 ústavy súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky a má prednosť pred zákonom, ak zabezpečuje väčší rozsah ústavných práv a slobôd. Podľa najvyššieho súdu *„Uvedená úprava (ustanovenie § 5 zákona č. 58/1969 Zb.) odškodňovania za väzbu sa tak vo viacerých ohľadoch líši od toho, čo vyžaduje čl. 5 ods. 5 Dohovoru. Nárok na odškodnenie sa priznáva, aj keď rozhodnutie o väzbe bolo zákonné, ak bolo trestné stíhanie zastavené alebo bol obvinený oslobodený spod obžaloby... zákon aj tieto prípady pozbavenia osobnej slobody (napriek inak zákonnému rozhodnutiu o väzbe) sankcionuje zodpovednosťou štátu za škodu, ktorá nastala v príčinnej súvislosti s väzbou.“*

Sťažovateľ namieta, že hoci v žalobe na tento rozsudok najvyššieho súdu poukázal (rovnako tak, ako aj v odvolaní z 31. októbra 2013) krajský súd sa v odôvodnení potvrdzujúceho rozsudku vôbec k tomu nevyjadril a teda nevysvetlil, prečo sa odchyľil od právneho názoru najvyššieho súdu v podobnej veci náhrady nemajetkovej ujmy za väzbu. Pritom z rozsudku najvyššieho súdu jednoznačne vyplýva, že sťažovateľ má nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za väzbu aj v prípade, že by si ju zaviniť sám.

Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za nezákonné rozhodnutie vyplýva podľa sťažovateľa jednak z nesprávneho postupu prokurátora, ktorý podal neopodstatnenú obžalobu, ďalej z nesprávneho postupu okresného súdu, ktorý trestné stíhanie nezastavil už v rámci predbežného prerokovania obžaloby, hoci na to existovali zákonné dôvody, ale

napokon aj zo skutočnosti, že okresný súd rozsudkom sp. zn. 2 T 20/04 z 5. decembra 2007 sťažovateľa neprávom odsúdil za trestný čin podvodu.

Sťažovateľ trestné konanie pred súdom psychicky veľmi ťažko znášal a samotné neopodstatnené zatýkanie na hraničnom priechode bolo pre neho šokom, ktorý mu spôsobil značnú psychickú traumu. Spôsob, akým s ním polícia, prokuratúra a súdy nesprávne a protizákonne zaobchádzali, ho ako občana rešpektujúceho a dodržiujúceho zákony hlboko zasiahol. Zatýkanie, väzba a rozhodnutie okresného súdu o vine malo nenapraviteľný negatívny vplyv na jeho rodinu a na jeho vzťahy s deťmi. Navyše, tieto skutočnosti mu v komunite podnikateľov, športovcov a ďalších spoluobčanov nenapraviteľne a značne poškodili dobré meno, povesť, česť a dôstojnosť, ktoré si roky budoval a plne zaslúžil. Napokon sám okresný súd vo svojom rozsudku uviedol: *«súd poukazuje na to, že trestné stíhanie (bez ohľadu na to o aký trestný čin ide) predstavuje vždy závažný zásah do osobnej slobody jednotlivca a vyvoláva i ďalšie negatívne dopady na jeho osobný život a životný osud. Zasahuje do súkromného života jednotlivca, do jeho cti a dobrej povesti, preto je spôsobilé, okrem porušenia práva na osobnú slobodu garantovaného čl. 17 ods. 1 Ústavy SR, obmedziť, či porušiť aj jeho právo na rešpektovanie a ochranu súkromného a rodinného života, dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti tak, ako to zaručuje čl. 19 ods. 1 a 2 Ústavy SR. Treba uznať, že samotné trestné stíhanie navrhovateľa (sťažovateľa) trvalo príliš dlho na to, aby súdy v konečnom dôsledku konštatovali, že skutky neboli trestnými činmi... Navrhovateľ (sťažovateľ) bol tak po obdobie viac ako 7 rokov vystavený frustrácii a neistote... Počas celého obdobia bol takto vystavovaný vyšetrovacím úkonom, ako aj ďalším procesným úkonom orgánov činných v trestnom konaní... Uvedené potom nepochybne muselo bez ďalšieho zasiahnuť do jeho osobnostných práv (do mena, cti aj dôstojnosti), nakoľko každé trestné stíhanie vedené voči osobe takýto zásah vyvoláva, o to viac ak sa trestnoprávne konanie nepodarí preukázať a ak takéto stíhanie trvá niekoľko rokov (v danom prípade viac ako 7 rokov)... navrhovateľ (sťažovateľ) musel byť počas tohto obdobia neustále pod tlakom, už len z dôvodu účasti na jednotlivých úkonoch orgánov činných v trestnom konaní a v konaní pred súdom, čo nepochybne prispelo k jeho stavu psychickej neistoty. Je teda nepochybné, že predmetné trestné stíhanie zanechalo stopy na psychike navrhovateľa (sťažovateľa), keď tento z hľadiska viktimácie je „obeťou“*

predmetného trestného konania. Najmä existencia terciálnej viktimácie u navrhovateľa (sťažovateľa) má pre neho doživotné následky... predmetná kauza (trestné stíhanie za podvod) zasiahla do mimoriadne citlivej oblasti života navrhovateľa (sťažovateľa) – občianskej bezúhonnosti, cti a vážnosti v spoločnosti. Navrhovateľ (sťažovateľ) bol totiž v rozpore so skutočnosťou označený za „páchateľa protiprávnej činnosti závažného charakteru“, ktorá je všeobecne považovaná za protispoločenskú a nemorálnu a ako taká je spoločnosťou odsudzovaná.»

Sťažovateľ namieta, že napriek uvedenému mu okresný súd priznal iba sumu 5 000 €, pričom krajský súd túto sumu potvrdil. Takéto odškodnenie za viac ako sedem rokov prenasledovania nevinného človeka orgánmi činnými v trestnom konaní, a to aj z dôvodov vyplývajúcich z už uvedeného citátu nie je podľa sťažovateľa spravodlivé a v právnom štáte je absolútne nedostatočné. V čase, keď súdy priznávajú politikom a iným osobám značne väčšie odškodné (v desiatkach tisícoch eur za jeden článok v novinách), javí sa takéto odškodné za viac ako sedem rokov ponižovania a strachu ako krajne nespravodlivé. Takéto rozhodnutia znižujú dôveru občanov v súdny systém a občania potom rezignujú na svoje práva. Namiesto toho, aby sa ich domáhali, utvrdzujú sa práve opačne v presvedčení, že spravodlivosť je iba pre vyvolených. Tým sa oslabuje ich dôvera v spravodlivosť a právny štát. Dezilúzia občanov vedie k rozkladu občianskej spoločnosti, čím sa oslabuje jeden z pilierov demokracie a právneho štátu.

Sťažovateľ poukazuje aj na to, že negatívne dôsledky trestného stíhania na neho boli v konaní preukázané listinnými dôkazmi, ako aj svedeckými výpoveďami.

Svedok [REDAKOVANÉ] uviedol: „Zmena bola evidentná v nálade, pred tým bol optimista, potom nemal chuť komunikovať, vyzeral v depresii. Pred tým som ho stretával v meste pri rôznych príležitostiach, povedal mi, že sa vyhýba spoločnosti, nebol to človek, s ktorým som pred tým chodieval do Fórumu a na futbal.“

Syn sťažovateľa [REDAKOVANÉ] sa tak hanbil za otca a natoľko sa naňho nahneval, že ho ani raz nebol navštíviť vo väzbe. Vypovedal, že „Nasledovalo zistenie, že otca stíhajú za nejaký podvod. Samozrejme, že som sa hanbil pred svojim okolím, nikto z môjho okolia sa s niečím takým nestretol. Doteraz moji blízky kamaráti niektorí nevedia,

že otec bol zadržaný. Tí čo vedeli, to dali aj pocítiť, narážkami, že mám otca podvodníka... Ja som bol na otca nahnevany, ani raz som ho nebol navštíviť...“

Odškodnenie vo výške iba 5 000 € sa javí podľa sťažovateľa ako celkom neprimerané aj pri porovnaní s rozhodovacou praxou súdov v iných veciach, na ktorú konkrétne poukazuje. Jeho nezákonné trestné stíhanie trvalo viac ako sedem rokov, z čoho vo väzbe bol 628 dní, a to všetko kvôli trestnému činu podvodu, pri ktorom chýbalo jeho zavinenie, teda subjektívna stránka trestného činu. Potvrdil to napokon aj jeden z poškodených [REDAKOVANÉ], keď uviedol: *„Pri podpise zmenky obžalovaný mal finančné prostriedky, mal aj zahraničné konto.“*

Sťažovateľ poukazuje na to, že samotný okresný súd v rozsudku napokon však dospel k názoru, podľa ktorého *„Predovšetkým s prihliadnutím na osobu navrhovateľa (sťažovateľa) a jeho doterajší život musel súd prihliadnuť k tomu, že navrhovateľ (sťažovateľ) bol aj v minulosti trestne stíhaný za trestné činy hospodárskeho charakteru... Napriek tomu, že boli tieto odsúdenia z hľadiska trestnoprávneho zahladené, pri rozhodovaní o priznaní nemajetkovej ujmy (pokiaľ ide o faktor týkajúci sa osoby navrhovateľa a jeho doterajší život) musel súd vziať do úvahy aj tieto okolnosti.“*

Sťažovateľ uvádza, že je pravdou, že bol v roku 1985 a 1987 odsúdený za špekuláciu. Trestný čin špekulácie bol vtedy definovaný v podstate ako zákaz podnikania. Pochopiteľne príslušné ustanovenie Trestného zákona (§ 117) bolo okamžite zrušené po zmene režimu s účinnosťou od 1. júla 1990. Vzhľadom na to, že právo podnikat' je teraz považované za jedno zo základných ľudských práv (čl. 35 ods. 1 ústavy), podľa sťažovateľa je absolútne nepochopiteľné, prečo sa v súčasnej dobe trestá sťažovateľ znížením odškodného za jeho podnikateľské aktivity v čase komunistického režimu, ktorého zvrátená ideológia jedno zo základných ľudských práv zakazovala. Takéto odôvodnenie priznania nižšej nemajetkovej ujmy je v súčasnej dobe absolútne nespravodlivé a neodôvodnené. Podľa logiky všeobecných súdov možno analogicky usudzovať, že každý bývalý politický väzeň je v očiach terajších súdov vlastne kriminálnik, ktorý nevedol usporiadaný život počas totalitného režimu. Takýto pohľad na jednotlivcov, ktorí boli neoprávnene odsúdení bývalým režimom, je v rozpore s princípmi právneho štátu a ideou

spravodlivosti. O tom, že ľudia odsúdení za podnikanie, boli odsúdení neoprávnené, nemožno pochybovať, a to práve vzhľadom na to, že podnikanie je jedným zo základných ľudských práv, ktoré nemôže ani totalitný režim odňať svojim občanom a ak tak urobí, porušuje ich práva. Sťažovateľ poukazuje na to, že akékoľvek odsúdenie za uplatňovanie ľudského práva (vrátane podnikania) je neoprávnené vo svojej podstate.

Okresný súd ďalej uviedol, že musel prihliadnuť k sťažovateľovým podnikateľským aktivitám, keďže spoločnosti, v ktorých figuroval, nevykazovali dostatočné základné imanie, dostávali sa do konkurzov alebo boli zrušené z úradnej povinnosti.

V tejto súvislosti sťažovateľ poukazuje na to, že spoločnosť [REDAKOVANÉ] (spomínaná v konaní ako cestovná kancelária sťažovateľa), bola zrušená súdom v novembri 2008, teda v čase po skončení jeho väzby, keď nemal dostatok finančných prostriedkov, ale ani síl v dôsledku zlého zdravotného stavu a psychickej traumy. Preto nemohol ani ďalej podnikáť. Navyše, v tom čase trestné stíhanie stále nebolo ukončené a je veľmi ťažké podnikáť, keď je človek označený štátom ako podvodník po dobu viac ako sedem rokov v spojení s väzobným stíhaním, čo pretrhne všetky obchodné vzťahy a kontakty. To isté platí o spoločnosti [REDAKOVANÉ], zrušenej súdom v auguste 2012. Z týchto dôvodov sťažovateľ vôbec nerozumie, prečo okresný súd označil tieto skutočnosti ako dôvody na zníženie nemajetkovej ujmy, a nie naopak.

Konkurz na spoločnosť [REDAKOVANÉ], bol vyhlásený v čase, keď sťažovateľ už nebol spoločníkom tejto spoločnosti. Rovnako aj spoločnosť [REDAKOVANÉ], bola zrušená až v čase, keď v nej už vôbec nefiguroval. Nie je preto jasné, prečo okresný súd označil „krach“ týchto spoločností ako dôkaz, že vážnosť postavenia sťažovateľa medzi podnikateľmi bola pred trestným stíhaním a väzbou už znížená, v dôsledku čoho nešlo o zásah do jeho postavenia medzi podnikateľmi, resp. o negatívny vplyv na jeho postavenie. Toto konštatovanie okresného súdu nie je podľa sťažovateľa logické.

Krajský súd všetky tieto nesprávne skutkové a právne závery okresného súdu potvrdil, keď uviedol: „*Za správne považuje odvolací súd aj závery prvostupňového súdu*

do výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy... Prvostupňový súd preto nepochybil keď prihliadal aj na skutočnosť, že navrhovateľ (sťažovateľ) bol v minulosti právoplatne odsúdený za majetkovú trestnú činnosť a že figuroval (pred aj po začatí trestného konania) vo viacerých spoločnostiach, ktoré mali problémy s dodržaním zákonných náležitostí, akou bola výška základného imania, resp. ich činnosť bola skončená likvidáciou, resp. vyhlásením konkurzu.“

Rozsudok krajského súdu má podľa sťažovateľa aj ďalšie nedostatky. V súvislosti s podstatným obsahom odvolania uviedol iba to, že sťažovateľ si väzbu spôsobil sám. Pritom podstata právnej argumentácie odvolania sťažovateľa odkazujúca na už citovaný rozsudok najvyššieho súdu zostala bez povšimnutia. Krajský súd teda nijako nevysvetlil, prečo sa od stanoviska najvyššieho súdu odchýlil. Takýto postup je nezlučiteľný so zásadou spravodlivosti konania. Zároveň podľa názoru sťažovateľa rozsudok krajského súdu nie je jasný a zrozumiteľný a nedáva odpovede na všetky právne relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany.

Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ jednak dovolanie, ako aj sťažnosť ústavnému súdu.

Uznesením ústavného súdu č. k. II. ÚS 124/2016-12 z 11. februára 2016 bola sťažnosť pre porušenie čl. 46 ods. 1 a 3 v spojení s čl. 154c ústavy, ako aj čl. 5 ods. 5 a čl. 6 ods. 1 dohovoru odmietnutá pre neprípustnosť, keďže sťažovateľ zároveň podal aj dovolanie.

Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 29/2016 z 25. januára 2017 bolo dovolanie sťažovateľa odmietnuté ako neprípustné. Písomné vyhotovenie uznesenia najvyššieho súdu bolo doručené 23. februára 2017.

Sťažovateľ žiada nálezom vysloviť, že „jeho právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím podľa čl. 46 ods. 3 Ústavy SR, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, právo na odškodnenie za väzbu podľa čl. 5 ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, v spojitosti s čl. 154c ods. 1

Ústavy SR, bolo porušené rozsudkom Krajského súdu v Bratislave zo dňa 05.05.2015, č.k. 14Co/693/2013, a napadnutý rozsudok podľa čl. 127 ods. 2 Ústavy SR a § 56 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z.z. zrušil a vrátil vec Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie a priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 543,57 EUR“.

Z vyjadrenia predsedu krajského súdu sp. zn. 1 SprV 449/2017 zo 6. októbra 2017 doručeného ústavnému súdu 12. októbra 2017 vyplýva, že krajský súd v rozsudku č. k. 14 Co 693/2013-247 z 5. mája 2015 podrobne uviedol všetky dôvody, ktoré boli základom rozhodnutia okresného súdu a ktoré vyhodnotil ako správne. Navyše, uviedol aj vlastné závery, pre ktoré považuje za správnu aplikáciu zákona, na základe ktorej nebol uznaný nárok sťažovateľa na náhradu nemajetkovej ujmy za tzv. útekovú väzbu, a pre ktoré vyhodnotil ako primeranú aj priznanú výšku náhrady nemajetkovej ujmy v súvislosti s jeho trestným stíhaním (nie pre výkon väzby). Na týchto záveroch krajský súd trvá v celom rozsahu a sťažnosť považuje za nedôvodnú.

Z repliky právneho zástupcu sťažovateľa z 3. novembra 2017 doručenej ústavnému súdu 7. novembra 2017 vyplýva, že v súvislosti s vyjadrením predsedu krajského súdu sťažovateľ poukazuje na podanú sťažnosť, pričom trvá na svojich právnych a iných argumentoch tam uvedených.

Ústavný súd doručil uznesenie č. k. II. ÚS 568/2017-12 zo 14. septembra 2017, sťažnosť, vyjadrenie predsedu krajského súdu, ako aj repliku sťažovateľa ministerstvu ako žalovanému v konaní vedenom všeobecnými súdmi, aby sa tiež mohlo vyjadriť vo veci samej, keďže rozhodnutím ústavného súdu môže byť dotknuté na svojich právach.

Z vyjadrenia ministerstva sp. zn. [REDAKOVANÉ] z 23. novembra 2017 doručeného ústavnému súdu 24. novembra 2017 vyplýva, že rozhodnutia okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu nemali za následok odňatie možnosti sťažovateľa konať pred súdom. Správnosť posúdenia veci najvyšším súdom v jeho uznesení sp. zn. 4 Cdo 29/2016 z 25. januára 2017 sťažovateľ nenamieta. V tejto súvislosti ministerstvo vyjadruje pochybnosti, či sa dá zrušiť rozsudok krajského súdu a zároveň ponechať v právoplatnosti uznesenie najvyššieho súdu, keďže proti uzneseniu najvyššieho súdu

podaná sťažnosť nesmeruje. Zároveň vyslovuje pochybnosť aj o tom, či sťažovateľ dodržal zákonnú lehotu na podanie sťažnosti.

Skutočnosť, že sťažovateľ nemá rovnaký názor ako všeobecné sudy, automaticky nezakladá porušenie jeho označených práv. To isté sa vzťahuje aj na odôvodnenie rozsudku krajského súdu.

Sťažovateľ sa snaží navodiť dojem o nespravodlivosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy s poukazom na dĺžku trestného stíhania a vykonanej väzby. Takto poňatý koncept nespravodlivosti je však celkom nesprávny a čiastočne zavádzajúci. Sťažovateľ totiž spojil nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za väzbu s nárokom na náhradu nemajetkovej ujmy za nezákonné vznesenie obvinenia do jedného celku, hoci okresný súd, ale i krajský súd dospeli k záveru, že mu nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za čas strávený vo väzbe (628 dní) nepatrí. Priznali mu teda náhradu za uznesenie o obvinení. Tento svoj úsudok náležite odôvodnili.

Pokiaľ sťažovateľ poukazuje na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 177/2005 z 31. mája 2007 a tvrdí, že ide o podobnú vec, treba uviesť, že tento rozsudok neobsahuje sťažovateľom tvrdžený právny názor, podľa ktorého nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za väzbu je daný aj v prípade, ak si väzbu obvinený zaviniť sám. Právna veta tohto rozhodnutia znie: „*Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy treba posudzovať aj v súvislosti s čl. 5 ods. 1 a ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, i keď nárok na odškodnenie väzby vznikol podľa ustanovenia § 5 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb.*“ Toto rozhodnutie bolo prelomové z pohľadu možnosti priznať náhradu nemajetkovej ujmy za väzbu aj napriek tomu, že zákon o zodpovednosti štátu nárok na náhradu nemajetkovej ujmy nepoznal. V žiadnom smere však nemožno dospieť k záveru, že by toto rozhodnutie najvyššieho súdu negovalo právnu úpravu obsiahnutú v § 5 ods. 2 písm. a) zákona o zodpovednosti štátu, a preto bolo pre posúdenie otázky zavinenia sťažovateľa v súvislosti s jeho vzatím do väzby irelevantné.

S prihliadnutím na osobu sťažovateľa, ako aj jeho doterajší život (v minulosti bol trestne stíhaný za trestné činy hospodárskeho charakteru) nebolo možné mu priznať viac ako 5 000 €, a to i napriek tomu, že sa podľa neho zhoršil jeho zdravotný stav. Bolo totiž preukázané, že jeho zdravotný stav sa zhoršil vo väzbe, za ktorú mu nárok na náhradu nemajetkovej ujmy nepatrí. Okrem toho škoda na zdraví nepredstavuje nemajetkovú ujmu,

ale samostatný nárok nezávislý od posúdenia nemajetkovej ujmy. Preto ju nemožno subsumovať pod nárok na náhradu nemajetkovej ujmy.

Za dostatočné a správne treba považovať aj dôvody, pre ktoré bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy v sume 5 000 €.

II.

4. Z rozsudku krajského súdu č. k. 14 Co 693/2013-247 z 5. mája 2015 vyplýva, že ním bol potvrdený rozsudok okresného súdu č. k. 11 C 135/2011-187 zo 16. septembra 2013.

Podľa názoru krajského súdu k správnym dôvodom rozsudku okresného súdu treba v súvislosti s dôvodmi odvolania dodať nasledujúce:

Sťažovateľ odvodzuje svoje nároky z nezákonnej väzby v trvaní 628 dní, na ktoré sa vzťahuje deväť rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu vydaných v období od 9. mája 2003 do 14. decembra 2004. Z týchto rozhodnutí je podstatné právoplatné rozhodnutie krajského súdu sp. zn. 7 Tpo 2/03 z 9. mája 2003, ktorým bol sťažovateľ právoplatne vzatý do väzby. Ostatné uznesenia sa týkajú jeho žiadostí o prepustenie z väzby.

Ďalším právnym titulom sú právoplatné uznesenia vyšetrovateľa o vznesení obvinenia z 11. decembra 2002 a z 5. mája 2003. Vyšetrovanie bolo ukončené podaním obžaloby a následne oslobodzujúcim rozsudkom okresného súdu č. k. 2 T 20/04-431 z 12. mája 2010.

Okresný súd dospel k správne právnemu názoru, že pre posúdenie nárokov sťažovateľa sú určujúce rozhodnutia, ktorými bolo proti nemu začaté trestné stíhanie a bol vzatý do väzby. Keďže boli vydané za účinnosti zákona o zodpovednosti štátu, treba vec právne posúdiť podľa tohto zákona.

Okresný súd nárok sťažovateľa na náhradu nemajetkovej ujmy za vykonanú väzbu neuznal napriek tomu, že § 5 ods. 1 a 2 zákona o zodpovednosti štátu umožňuje priznať dotknutej osobe náhradu škody za vykonanú väzbu, ak bola spod obžaloby oslobodená. Dospel totiž k záveru, že sťažovateľ si väzbu spôsobil sám. Vychádzal pritom z rozhodnutí krajského súdu ako odvolacieho súdu, ktorý rozhodol v konečnom dôsledku o vzatí sťažovateľa do väzby a následne zamietol jeho žiadosti o prepustenie z väzby. Súd v občianskom súdnom konaní nemá oprávnenie meniť a korigovať skutkový stav

konštatovaný v právoplatnom rozhodnutí v trestnom konaní, na základe ktorého založil svoje právoplatné rozhodnutie. Dôvody uvádzané v namietaných rozhodnutiach okresného súdu, ktorými bol sťažovateľ prepustený z väzby, nemajú právnu relevanciu, pretože tieto rozhodnutia sa nestali právoplatnými v dôsledku ich zmeny odvolacím súdom. Právnu relevanciu nemá ani skutočnosť, že uznesenie o vznesení obvinenia bolo formálne sťažovateľovi doručené až po jeho zadržaní. Z odôvodnenia právoplatného odvolacieho rozhodnutia jednoznačne vyplýva, že maril vyšetrowanie a nebol zastihnuteľný na žiadnej z jeho známych adries. Je nepochybné, že šlo o tzv. útekovú väzbu, ktorá je spojená s takým správaním obvineného, že je nutné ho väzobne stíhať, aby mohol byť dosiahnutý účel trestného konania.

V súvislosti s nárokom sťažovateľa na náhradu nemajetkovej ujmy za nezákonné rozhodnutie je podstatný už ustálený právny názor, podľa ktorého nárok na náhradu škody v prípade oslobodenia spod obžaloby treba odvodiť z uznesenia o vznesení obvinenia. Zastavenie trestného konania a oslobodenie spod obžaloby majú pri správnej aplikácii § 4 zákona o zodpovednosti štátu rovnaký význam, ako zrušenie alebo zmena uznesenia o vznesení obvinenia. Ak bol niekto oslobodený spod obžaloby preto, že skutok nespáchal alebo tento nie je trestným činom, znamená to, že bol stíhaný nezákonne. V danom prípade sťažovateľ bol oslobodený spod obžaloby preto, že skutok, pre ktorý bol trestne stíhaný, nie je trestným činom. Takéto oslobodenie má preto rovnaké účinky ako zastavenie trestného stíhania pre nezákonnosť. Preto sťažovateľ má nárok na odškodnenie v súvislosti s uzneseniami o vznesení obvinenia z trestných činov podvodu.

Za správne treba považovať aj závery okresného súdu týkajúce sa výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy. Keďže neboli splnené zákonné podmienky pre priznanie náhrady za nemajetkovú ujmu v súvislosti s výkonom väzby, bolo nutné dostatočne rozlíšiť príčinnú súvislosť medzi tvrdenou nemajetkovou ujmou samostatne v súvislosti s väzbou a samostatne v súvislosti so samotným trestným konaním. Už obsah žaloby preukazuje, že vznik ujmy pociťoval sťažovateľ jednoznačne a predovšetkým v súvislosti s jeho zadržaním a väzbou. Vznesenie obvinenia a trestné konanie uvádzal len okrajovo. Pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy je súd povinný prihliadať na všetky osobitosti prípadu a osoby samotného poškodeného. Okresný súd preto nepochybil, keď prihliadal aj na skutočnosť, že sťažovateľ bol v minulosti právoplatne odsúdený za majetkovú trestnú činnosť a že

figuroval (pred začatím trestného konania, ale aj po ňom) vo viacerých spoločnostiach, ktoré mali problémy s dodržaním zákonných náležitostí, akou bola výška základného imania, resp. ich činnosť bola skončená likvidáciou, či vyhlásením konkurzu. Na druhej strane je nespochybniteľný fakt, že vedenie trestného konania pre úmyselné trestné činy po dobu sedem rokov, ktoré sa skončí oslobodením obvineného z dôvodu, že nejde o trestný čin, je vážnym zásahom do osobnostných práv dotknutej osoby (najmä do jeho cti, povesti a dobrého mena), čo v značnej miere ovplyvňuje jeho súkromný a pracovný život, a je dôvodom na odškodnenie aj peňažnou náhradou vzniknutej ujmy.

III.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

6. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 46 ods. 3 ústavy každý má právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom.

Podľa čl. 154c ods. 1 ústavy medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom pred nadobudnutím účinnosti tohto ústavného zákona, sú súčasťou jej právneho poriadku a majú prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd.

Podľa čl. 5 ods. 5 dohovoru každý, kto bol zatknutý alebo pozbavený slobody v rozpore s ustanoveniami tohto článku, má nárok na odškodnenie.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

Namietané porušenie čl. 46 ods. 1 a 3 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v súvislosti so zamietnutím žaloby vo zvyšku nároku na náhradu nemajetkovej ujmy za nezákonne vznesené obvinenie a za vedenie trestného stíhania v sume prevyšujúcej 5 000 €

7. Sťažovateľ je presvedčený, že priznaná suma 5 000 € ako náhrada nemajetkovej ujmy za nedôvodné trestné stíhanie dlhého trvania je celkom neprimeraná.

8. Krajský súd a ministerstvo sú toho názoru, že priznaná suma 5 000 € je vzhľadom na všetky relevantné okolnosti dostačujúca.

9. Ústavný súd považuje za potrebné predovšetkým konštatovať ako nesporný fakt, že proti sťažovateľovi sa viedlo trestné konanie pre úmyselné trestné činy po dobu 7 rokov a napokon bol spod obžaloby oslobodený z dôvodu, že nejde o trestný čin.

Rovnako je nepochybné, že trestné stíhanie predstavuje vždy závažný zásah do osobnej slobody jednotlivca a vyvoláva aj ďalšie negatívne dopady na jeho osobný život. Zasahuje do jeho súkromného života, cti a dobrej povesti. Preto je spôsobilé porušiť aj jeho

právo na rešpektovanie a ochranu súkromného a rodinného života, dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti. Je teda jednoznačné, že trestné stíhanie, ktoré napokon vyústi do oslobodzujúceho rozsudku, je spôsobilé vyvolať vedľa vzniku materiálnej škody aj vznik nemateriálnej ujmy vo sfére osobnostných práv.

Podľa názoru ústavného súdu už samotná skutočnosť, že nedôvodné trestné stíhanie sťažovateľa trvalo 7 rokov, bez ďalšieho znamená, že priznaná náhrada vo výške 5 000 € sa javí ako celkom neprimeraná a nedostatočná.

Nie je možné akceptovať ani niektoré konkrétne argumenty krajského súdu, (aj) na základe ktorých dospel k záveru o správnosti priznanej sumy.

Krajský súd akcentuje obsah sťažovateľovej žaloby, z ktorej sa dá vyvodit', že vznik ujmy pociťoval predovšetkým v súvislosti so zadržaním a väzbou (ktorú si zavinil sám tým, že sa zdržiaval v cudzine). Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že kým sťažovateľ náhradu nemajetkovej ujmy za väzbu vyčíslil sumou 62 800 €, zatiaľ za vznesenie nedôvodného obvinenia a za 7 rokov trvajúce trestné stíhanie požadoval 200 000 €. Táto skutočnosť do určitej miery spochybňuje krajským súdom uvádzanú argumentáciu.

Všeobecné súdy ďalej zdôraznili, že sťažovateľ bol v minulosti trestne stíhaný a odsúdený za trestné činy hospodárskeho charakteru (trestný čin špekulácie v roku 1985, trestný čin špekulácie a porušovania predpisov o obehu tovaru v styku s cudzinou v roku 1987). Sťažovateľ v tejto súvislosti poukazuje na to, že trestný čin špekulácie existujúci pred rokom 1990 znamenal vlastne kriminalizovanie podnikateľských aktivít, ktoré sa v tom čase považovali za protizákonné, hoci právo podnikat' patrilo i vtedy medzi základné (v tom čase u nás neuznávané) ľudské práva.

Ústavný súd vníma váhu sťažovateľovej argumentácie a zároveň dodáva, že ani prípadná kriminálna minulosť obvineného neznamená, že by nedôvodné trestné stíhanie trvajúce 7 rokov nebolo závažným zásahom do jeho osobnostných práv.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu a na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím

podľa čl. 46 ods. 1 a 3 ústavy, ako aj jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Namietané porušenie čl. 154c ods. 1 ústavy a čl. 5 ods. 5 dohovoru v súvislosti s potvrdením zamietnutia žaloby, čo sa týka nároku na náhradu nemajetkovej ujmy za väzbu

10. Sťažovateľ je presvedčený, že prednostnou aplikáciou čl. 5 ods. 5 dohovoru (na základe čl. 154c ods. 1 ústavy) mu mala byť priznaná náhrada nemajetkovej ujmy za väzbu, keďže toto ustanovenie [na rozdiel od ustanovenia § 5 ods. 2 písm. a) zákona o zodpovednosti štátu] umožňuje odškodniť nemateriálnu ujmu aj v prípade väzby zavinennej samotným obvineným. Tento právny názor vyvodzuje z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 177/2005 z 31. mája 2007.

Krajský súd ani v odôvodnení rozsudku, ale ani vo vyjadrení ústavnému súdu na túto námietku sťažovateľa nereagoval.

Ministerstvo považuje námietku za nedôvodnú, pretože podľa jeho názoru z citovaného rozsudku najvyššieho súdu právny záver tvrdený sťažovateľom nevyplýva.

Podľa § 5 ods. 2 písm. a) zákona o zodpovednosti štátu právo na náhradu škody nemá ten, kto si väzbu zaviniť sám, najmä tým, že pokusom o útek alebo iným svojím konaním dal príčinu pre obavy, ktoré boli dôvodom väzby alebo jej predĺženia.

Treba konštatovať, že podľa názoru všeobecných súdov sťažovateľ bol vzatý do väzby pre obavu, že sa bude trestnému konaniu vyhýbať pobytom v cudzine. Všeobecné súdy považovali v tomto smere za záväzné zistenia vyplývajúce z právoplatného uznesenia o vzatí sťažovateľa do väzby, podľa ktorých si svojím správaním zapríčinil väzbu sám, keď nemal stále bydlisko, na ktorom by sa zdržiaval, keď jeho prítomnosť nebolo možné zabezpečiť zo žiadnych adries na Slovensku, ale ani zo Španielska, keď nepreberal zásielky od orgánov činných v trestnom konaní a keď sa nedostavoval na úkony pred vyšetrovateľa, hoci mu to viackrát sľúbil. Zároveň boli toho názoru, že v rámci občianskeho súdneho konania sa tieto právoplatne vyslovené závery trestného súdu nemôžu preskúmať, resp. nemožno dospieť v danej súvislosti k opačnému záveru. Sťažovateľ totiž tvrdil, že do cudziny neušiel z obavy pred trestným stíhaním, pretože o trestnom stíhaní vedenom proti

nemu sa dozvedel iba pri návrate z cudziny, keď bol na hraničnom prechode zadržaný, pričom počas pobytu v cudzine (na Kanárskych ostrovoch) bol riadne prihlásený k pobytu.

Sťažovateľ sa závermi všeobecných súdov, podľa ktorých sa tieto cítili byť viazané v občianskom súdnom konaní právoplatne zistenými skutočnosťami odôvodňujúcimi väzbu v trestnom konaní, nijako v podanej sťažnosti nezaoberá a takýto záver nenapáda. Tvrdí totiž, že čl. 5 ods. 5 dohovoru priznáva právo na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej väzbou bez ohľadu na to, či si väzbu obvinený prípadne sám zaviniť. Poukazuje pritom na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 177/2005 z 31. mája 2007, ktorý považuje v uvedenej súvislosti za precedентný. Podľa názoru sťažovateľa je teda nepodstatné, že si väzbu prípadne sám zaviniť (čo však dôrazne popiera), pretože prednostnou aplikáciou čl. 5 ods. 5 dohovoru v spojení s čl. 154c ods. 1 ústavy aj tak treba dospieť k oprávnenosti jeho nároku na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej väzbou.

Pri riešení danej právnej otázky ústavný súd dospel k záveru, že z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 177/2005 z 31. mája 2007, na ktorý sa sťažovateľ ako na precedентný odvoláva, ním tvrdený právny záver nevyplýva. Rozsudok bol uverejnený v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky v čiastke č. 2/2009 pod č. 13 s právnou vetou: „*Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy treba posudzovať aj v súvislosti s čl. 5 ods. 1 a ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, i keď nárok na odškodnenie väzby vznikol podľa ustanovenia § 5 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb.*“ V danej veci sa neriešil prípad odškodnenia takej väzby, ktorú si mal obvinený zaviniť sám. Preto odkaz sťažovateľa na citovaný judikát sa nejaví ako náležitý.

Ústavný súd považuje za potrebné poukázať aj na niektoré závery vyplývajúce z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“).

Právo na odškodnenie zakotvené v čl. 5 ods. 5 dohovoru predpokladá, že porušenie niektorého z ustanovení čl. 5 ods. 1, 2, 3 a 4 dohovoru konštatoval vnútroštátny orgán alebo ESLP (N.C. proti Taliansku, Bogdanovski proti Taliansku). Ak porušenie nebolo konštatované, je čl. 5 ods. 5 dohovoru *ratione materiae* neaplikovateľný. Pokiaľ ide o vnútroštátne orgány, nie je nutné, aby vyslovili priamo porušenie konkrétneho

ustanovenia dohovoru, lebo postačuje, ak je zrejmé, že ich záver sa materiálne týka práva zaručeného dohovorom (Perks a ďalší proti Spojenému kráľovstvu, Danev proti Bulharsku).

Uvedené závery z judikatúry ESLP možno zhrnúť tak, že k aplikácii čl. 5 ods. 5 dohovoru môže dôjsť iba v prípade, ak porušenie čl. 5 ods. 1, 2, 3 a 4 dohovoru bolo vyslovené vo vnútroštátnom konaní, resp. v konaní pred ESLP. Vo vnútroštátnom konaní to prichádza do úvahy na základe sťažnosti podanej ústavnému súdu proti právoplatnému rozhodnutiu o väzbe, prípadne na základe dovolania podaného ministrom spravodlivosti Slovenskej republiky.

K preskúmaniu právoplatného uznesenia o vzatí sťažovateľa do väzby (ale ani niektorého z ďalších rozhodnutí, ktorými bolo trvanie väzby potvrdené) nedošlo, a to ani na základe dovolania, ale ani sťažnosti ústavnému súdu.

Na základe uvedených skutočností preto nebolo možné tejto časti sťažnosti vyhovieť (bod 4 výroku nálezu).

K ostatným výrokom

11. Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vec vrátiť na ďalšie konanie.

Na základe citovaných ustanovení ústavný súd zrušil rozsudok krajského súdu č. k. 14 Co 693/2013-247 z 5. mája 2015 v rozsahu vymedzenom v bode 2 výroku nálezu a vec v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

12. Sťažovateľ požadoval náhradu trov právneho zastúpenia advokátom v celkovej výške 543,57 €. Z toho za 2 úkony právnych služieb a 2 režijné paušály požadoval čiastku 312,34 €. Ďalej za hotové výdavky a náhradu za stratu času v súvislosti s prvou poradou so sťažovateľom 30. marca 2017 v Bratislave požadoval čiastku 231,23 € (náhrada za spotrebu pohonných látok pri ceste motorovým vozidlom z Banskej Bystrice

do Bratislavy a späť 22,54 €, náhrada za 416 km jazdy 76,12 €, náhrada za stratu času 132,57 €).

Ústavný súd považoval za možné priznať odmenu za 2 úkony právnych služieb advokáta v roku 2017 (prevzatie a príprava zastúpenia 30. marca 2017 a sťažnosť z 31. marca 2017) po 147,33 €, ako aj 2 režijné paušály po 8,84 €, teda celkom 312,34 € (bod 3 výroku nálezu).

Naproti tomu nebolo možné priznať ďalšiu požadovanú čiastku 231,23 €, ktorá vyplývala zo skutočnosti, že právny zástupca sťažovateľa bývajúceho v Bratislave sídli v Banskej Bystrici, z čoho vyplynuli jednak cestovné výdavky, ako aj strata času stráveného advokátom na ceste. Bolo síce nespochybniteľným právom sťažovateľa poveriť zastupovaním advokáta bez ohľadu na jeho sídlo, avšak výdavky spojené s osobným stretnutím s advokátom nemožno vo vzťahu voči krajskému súdu ako neúspešnému účastníkovi konania považovať za účelne vynaložené.

13. Napokon ústavný súd považuje na margo argumentácie ministerstva za potrebné uviesť, že sťažnosť bola podaná včas, keď bola podaná v zákonnej dvojmesačnej lehote počítanej od doručenia dovolacieho uznesenia najvyššieho súdu. Je to tak napriek tomu, že sťažnosť nesmeruje proti dovolaciemu uzneseniu najvyššieho súdu, ale proti potvrdzujúcemu rozsudku krajského súdu. Sťažovateľ bol totiž povinný predtým, než sa obrátil na ústavný súd, vyčerpať všetky účinné prostriedky obrany svojich práv v rámci všeobecných súdov. Zrejme napokon dospel k záveru, že dovolacie uznesenie najvyššieho súdu, ktorým bolo jeho dovolanie odmietnuté ako neprípustné, treba považovať za správne a z tohto dôvodu jeho sťažnosť ústavnému súdu smerovala iba proti rozsudku krajského súdu. Takýto procesnoprávny postup sťažovateľa bol akceptovateľný, a to s prihliadnutím aj na skutočnosť, že najvyšší súd sa meritom veci nijako nezaoberal, keďže dovolanie považoval za neprípustné. Okrem toho takýto procesnoprávny postup sťažovateľa bol v súlade aj s doterajšou judikatúrou ústavného súdu (napr. III. ÚS 15/2011, I. ÚS 27/2014, II. ÚS 596/2014 a iné).

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výrokovej časti tohto rozhodnutia.

14. Vzhľadom na čl. 133 časť vety pred bodkočiarkou ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. decembra 2017